

Світлана ЛАВРИНЕНКО

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Фольклорний текст як джерело культуросправової інформативності

Метою статті є обґрунтування наявності в українському фольклорному конструкті лінгвокультурних знаків інформативності правової сфери.

Як елемент структури буденної свідомості, народнопоетична творчість виявляє власну специфіку через художньо-образне відображення освоєної людьми дійсності, в ідеальному її представленні за допомогою фіксації естетичних, моральних, соціальних та інших духовних цінностей, а також через емоційно-почуттєве вираження поглядів, потреб, сподівань носіїв традиції. М. Алефіренко підкреслює: „На початковому етапі соціалізації культура актуалізується у вигляді фольклорних дискурсів, основними репрезентантами яких виступають народні пісні, билини, прислів'я, приказки та інші структури мови, що фіксують народну мудрість”¹.

На думку В. Воробйова², В. Маслової³, О. Хроленка⁴, С. Єрмоленко⁵, В. Жайворонка⁶, В. Кононенка⁷, О. Селіванової⁸, Л. Мацько⁹ та інших дослід-

¹ Н. Алефіренко, *Лингвокультурология. Ценностно-смысловое пространство языка*, Москва 2010, с. 143.

² В. Воробьев, *Лингвокультурология*, Москва 2008, с. 56.

³ В. Маслова, *Лингвокультурология*, Москва 2001, с. 23.

⁴ О. Хроленко, *Основы лингвокультурологии*, Москва 2009, с. 27.

⁵ С. Єрмоленко, *Фольклор і літературна мова*, Київ 1987, с. 7; *Idem*, *Мова і українознавчий світогляд*, Київ 2007, с. 3; *Idem*, *Мовно-естетичні знаки української культури*, Київ 2009, с. 5–6.

⁶ В. Жайворонок, *Етнолінгвістика в колі суміжних наук* [в:] „Мовознавство”, №5–6, 2004, с. 23–35; *Idem*, *Українська етнолінгвістика*, Київ 2007, с. 19.

⁷ В. Кононенко, *Мова і народна культура* [в:] „Мовознавство”, № 3, 2001, с. 62–69; *Idem*, *Концепти українського дискурсу*, Івано-Франківськ 2004, с. 248.; *Idem*, *Українська лінгвокультурология*, Київ 2008, с. 15.

⁸ О. Селіванова, *Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми*, Полтава 2008, с. 261.

⁹ Л. Мацько, *Українська мова у освітньому просторі*, Київ 2009, с. 358.; *Idem*, *Стилістика й історія української літературної мови у лінгводидактичному полі підготовки*

ників, фольклорний масив є акумулятором і ретранслятором лінгвокультурологічної інформативності, джерелом лінгвокультурологічної компетенції. У монографії „Мовно-естетичні знаки української культури” С. Єрмоленко переконливо доводить, що „Українська мова, література, фольклор або українська словесність – це невичерпна криниця думок і почуттів, скарбниця мовно-естетичних знаків культури”¹⁰. Отже, як частина національної культури, надбання цивілізації й віддзеркалення суспільної свідомості етносу, народнопоетична творчість містить багатий матеріал для лінгвокультурологічних студій. О. Хроленко зауважує: „Для лінгвокультурознавця вельми привабливими є фольклорні тексти, оскільки вони колективно-анонімні, мінімально суб’єктивні, традиційні, стійкі, є сповіддю народу і презентацією зразків високої культури. Фольклорні тексти здаються тим ідеальним дослідницьким полем, на якому можна виробити методологію лінгвокультурознавства”¹¹.

Лінгвокультурологічне дослідження фольклорного масиву дозволяє зробити істотний крок у напрямку виявлення лінгвокультурних рис етноспільноти, дешифрації її мовомислення, опису культурних компонентів у семантиці мовних знаків, віднайдення у мові окремих культурних кодів. Актуальність і перспективність лінгвокультурологічного вивчення фольклорних текстів чітко сформулював В. Кононенко: „Українська народна творчість створила неповторний образ світу. Вивчення художньо-ціннісних орієнтацій, символічних образів, що їх виплекало українство, у свою чергу, відкриває шлях до підняття етнокультурологічних засад національного світосприйняття, закладає підвалини картини світу, що виокремлює національну спільноту. Побачити в узагальнених категоріях національно окреслене, історично й традиційно опрацьоване, осмислене у вимірах часу, ввійти в коло споконвічних народних прагнень і сподівань з орієнтацією на сучасні процеси національного відродження означає спрямувати опис концептуальних засад духовності у річище національної культури, національної мови”¹².

Культурна інформація закодована у фольклорі засобами мови. Мова фольклору не лише фіксує та зберігає у своїх одиницях концепти й настанови культури: через неї зазначені концепти й настанови відтворюються у менталітеті народу чи окремих його соціальних груп і передаються від покоління до покоління. За допомогою трансляторної функції культури мова здатна впливати на спосіб світорозуміння, властивий тій чи тій лінгвокультурній спільноті. „Мова усної народної творчості створює особливу фольклорну дійсність, яка в багатьох своїх аспектах становить ідеальну дійсність”¹³. „Мова фольклору свого

українських філологів [в:] „Вісник Львівського університету”, Серія „Філологія”, № 50, 2010, с. 112–116.

¹⁰ С. Єрмоленко, *Мовно-естетичні знаки української культури...*, с. 6.

¹¹ О. Хроленко, *Основы лингвокультурологии...*, с. 24.

¹² В. Кононенко, *Українська лінгвокультурологія...*, с. 98.

¹³ И. Оссовецкий, *Очерки по стилистике художественной речи*, Москва 1979, с. 76.

часу виконувала функцію пізнання та осягнення світу. Вона не просто відображала, копіювала навколишню дійсність у національній свідомості, а й створювала свою особливу мовну картину світу, яка певним чином відрізняється від загальномовної і тих, що формуються в художньому тексті під впливом індивідуально-мовних образів”¹⁴.

Українські мовознавці (С. Єрмоленко, В. Жайворонок, В. Кононенко, О. Селіванова, О. Тищенко, П. Мацьків, Н. Мех та ін.)¹⁵, простежуючи певне бачення світу через призму фольклорного конструкту, аналізують мову народнопоетичної творчості як феномен культури, резервуар культурного змісту, засіб проникнення до ієрархії культурних цінностей, інструмент інтерпретації, категоризації й концептуалізації вторинних семіотичних систем¹⁶. С. Єрмоленко у фундаментальній праці „Фольклор і літературна мова” підкреслює: „Мова усної поетичної творчості трудового народу передає наступним поколінням і факти героїчної історії, і картини соціального і родинного побуту, і найрізноманітніші гами людських почуттів, оцінок, утілених у відшліфовані словесно-виражальні форми”¹⁷. У монографії *Мова і українознавчий світогляд* дослідниця зазначає: „Народно-пісенна мова – скарбниця мовних знаків національної культури, пов’язаних із характером мислення й почування народу”¹⁸. Отже, фольклорний текст становить складне закодоване повідомлення, яке можна інтерпретувати лише володіючи вербальним кодом, що розкриває особливості народнопоетичної картини світу.

Текстовий масив українського фольклору містить лінгвосеміотичні індикатори буденної філософсько-правової картини світу. Народнопоетична творчість транслює актуальні для української етносвідомості концептотвірні смисли правової сфери. До складу правової інформативності фольклорного конструкту входять етнокультурні уявлення про права і можливості людини, що витікають з усвідомлення носіями народнопоетичної спадщини низки понять, як-от: розум, воля, потреба, інтерес, примус, влада, порядок, порушення порядку, відновлення порядку та ін. Представлені у текстах різних фольклорних жанрів реалізації співвідносних із зазначеними категоріями смислів стосуються правового сегменту картини світобачення, властивої українському народу і втіленої у його традиціях, звичаях, віруваннях, процесах моделювання довкілля тощо.

¹⁴ Н. Данилюк, *Поетичне слово в українській народній пісні*, Луцьк 2010, с. 91.

¹⁵ С. Єрмоленко, *Фольклор і літературна мова*, Київ 1987; О. Тищенко, *Обрядова семантика у слов’янському мовному просторі*, Київ 2000; В. Жайворонок, *Українська етнолінгвістика*, Київ 2007; П. Мацьків, *Концептосфера Бог в українському мовному просторі*, Дрогобич 2007; В. Кононенко, *Українська лінгвокультурологія*, Київ 2008; О. Селіванова, *Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми*, Полтава 2008; Н. Мех, *Лінгвокультурологія „ЛОГОС” у науковій, релігійній та художній картинах світу*, Київ 2011.

¹⁶ Н. Данилюк, *Етнолінгвістичні дослідження у другій половині XX – на початку XXI століть і вивчення мови фольклору*, [в:] „Українська мова”, № 3, 2008, с. 90–97.

¹⁷ С. Єрмоленко, *Фольклор і літературна мова...*, с. 3.

¹⁸ *Idem*, *Мова і українознавчий світогляд...*, с. 117.

Вважаємо, що саме шляхом лінгвокультурологічного дослідження й опису можливо схарактеризувати складний та дискусійний у плані інтерпретації масив культуроправової інформативності українського фольклору, що слугує своєрідним корелятом понять *людина, дія, оцінка*.

В українському фольклорі широко представлені мовні позначення правосуб'єктності, правосвідомості, правоздатності. Ідентифікація суб'єкта права спирається на усвідомлення перспективності ролі персонажу в реалізації конкретного різновиду правової активності. Основні правові прецеденти, інтерпретовані усною творчістю, стосуються держави, народу, влади, території, податків, органів правотворчості, кордонів, зовнішніх відносин, війська, наказів, каральних заходів, конфліктів, оборони, охорони правопорядку, державної символіки, виборчої системи, громади, інформації, казни, правосуддя, миру й війни, угод, розпорядження земельними ресурсами, керування майном, договорів, проступків, співучасті, необережності, недбалості, втрати власності, купівлі, продажу, спадкування, заповідання, шлюбу, піклування, захисту честі й гідності тощо.

Наївно-мовне розуміння фольклороправової інформативності суттєво відрізняється від наукових уявлень юридичної сфери й пов'язується з відтворенням рефлексивного досвіду утилітарного сприйняття правових явищ. Вивчення особливостей фольклороправового конструкту (буденного розуміння правосуб'єктності, правосвідомості, правоздатності) можливе через розгляд смислового наповнення відповідних мовних сегментів народнопоетичного масиву.

Обраний нами аспект наукового пошуку лежить у царині лінгвокультурології. Адже, за твердженням В. Воробйова, лінгвокультурологія досліджує різні форми опосередкування знаків, які передають не лише власне мовний, а й позамовний зміст, і має робити акценти на тому, що стосується глобальної, а не подієвої історії¹⁹. До того ж, лінгвокультурологічне дослідження правової інформативності фольклорного тексту відповідає загальній тенденції сучасної лінгвістики – переходу від лінгвістики іманентної, структурної, до лінгвістики антропологічної, що розглядає явища мови у тісному зв'язку з людиною, її мисленням, духовно-практичною діяльністю²⁰. Лінгвокультурологія вивчає знаки культури, закріплені у різних формах побутової та ритуальної поведінки, у мові, зокрема, у фольклорних текстах. Лінгвокультурологічний підхід має бути застосований до вивчення правової інформативності фольклорного тексту ще й тому, що феномен право є частиною культури. Право належить до соціальних категорій культури, що відтворюють специфіку наявної системи цінностей і задають зразки соціальної поведінки та сприйняття світу²¹. В. Маслова

¹⁹ В. Воробьев, *Лингвокультурология (теория и методы)*, Москва 1997, с. 34.

²⁰ В. Постовалова, *Картина мира в жизнедеятельности человека* [в:] *Роль человеческого фактора в языке: Язык и картина мира*, под. ред. Б. Серебренникова, Москва 1988, с. 8.

²¹ В. Маслова, *Лингвокультурология*, Москва 2001, с. 51.

справедливо зауважує: „Культура – це сукупність усіх форм діяльності суб’єкта у світі, основана на системі настанов та приписів, цінностей та норм, зразків та ідеалів, це спадкова пам’ять колективу”²².

Когнітивний поворот науки поставив у центр дослідницьких зацікавлень інформацію, що набувається шляхом пізнання світу в ході сприйняття та узагальнення досвіду. Власне предметом когнітивної рецепції є ментальна інформація, яку Дж. Фодор визначив як внутрішній код, Дж. Миллер і Ф. Джонсон-Лерд назвали концептуальною структурою, що, на переконання Р. Джекендоффа, має вивчатися з позицій когнітивної теорії²³. Концептуальна інформація є результатом пізнавальної діяльності, смисловою субстанцією, яка вже стала продуктом здійсненої людиною обробки й структуризації знання. Згаданий феномен виникає у процесі осмислення всієї інформації, що надходить людині з різних каналів і може включати сегменти об’єктивного (пов’язаного з відтворенням реалій світу) й суб’єктивного (співвідносного з уявленнями про можливе) планів.

Широке розуміння інформації, характерне для сучасних лінгвістичних досліджень, ототожнює її зі значенням, значущістю й дозволяє тлумачити як повідомлення про факти, події, процеси, оформлені та представлені мовними засобами. У зв’язку з розвитком когнітивної лінгвістики загальноновизнаним стає трактування інформації як знання, репрезентованого й трансльованого мовними формами²⁴. „Фундаментальне значення має той факт, що знання, аби бути переданим іншій людині, має концептуалізуватися у мовні форми”²⁵. Отже, інформація концентрується текстом, у процесі інтерпретації якого активізується не лише базове, але й усе релевантне знання, акумульоване пам’яттю, логічно чи евристично виведене.

Осмислення певного масиву інформації пов’язується з поняттям інформативності. Інформативність – кількість відомостей, елементів змісту, насиченість змістом, інформацією, поінформованість²⁶. Інформативність – певна сума знань про якісь події, чиюсь діяльність. Термін інформативність стосується сукупності усіх смислових структур, що надходять до людини ззовні різними чуттєво-перцептуальними та сенсорно-моторними каналами, а також тих, що вже перероблені центральною нервовою системою, інтеріоризовані та реінтерпретовані людиною й представлені її свідомістю у вигляді ментальних репрезентацій.

Культуроправова інформативність фольклору – це закодовані мовними сегментами різножанрових народнопоетичних текстів знання про явища та

²² *Ibidem*, с. 17–18.

²³ J. Fodor, *The Language of Thought*, Cambridge 1975, p. 214; G. Miller, P. Johnson-Laird, *Language and perception*, Cambridge 1976, p. 760; R. Jackendoff, *Patterns in the Mind. Language and Human nature*, New York 1994, p. 246.

²⁴ Е. Кубрякова, В. Демьянков, Ю. Панкрац, Л. Лузина, *Краткий словарь когнитивных терминов*, Москва 1997, с. 36.

²⁵ *Ibidem*, с. 35.

²⁶ *Великий тлумачний словник сучасної української мови*, Київ 2005, с. 511.

події, які мають проекцію у сферу правової культури. Культуроправова інформативність реалізується через культуроправові смисли, що суміщають універсальні та ідіотетнічні узагальнення правового досвіду. „Смисл – особливий зміст, яким людина наділяє вияви своєї життєдіяльності, предмети та явища об’єктивного світу в процесі його духовного та практичного освоєння і внаслідок цього надає їм певного значення в системі людської культури, в ієрархії суспільних цінностей”²⁷. У працях О. Кубрякової смисл ототожнюється з певною ідеєю, що існує у свідомості як оперативна одиниця мисленнєвих процесів²⁸. На відміну від мовного значення, смисл характеризується недоступністю для прямого спостереження, інваріантністю, що регламентує різного роду перефразування, ситуативністю, суб’єктивністю²⁹. Смисл не дорівнює значенню, адже передбачає перехід на рівень текстового розуміння³⁰. За твердженням О. Леонтьєва, смисл створюється фіксованим у голові людини об’єктивним ставленням до того, що спонукає її до дії, до того, на що її дія спрямована як на безпосередній результат³¹. Іншими словами, свідомий смисл виражає ставлення мотиву до мети. Смисл акцентує етнокультурні параметри мовного знаку. Як наслідок, формуються різні одиниці культурного смислу: від потреб та настанов – до складних ціннісно-сміслових структур³². Смисли постають із поєднання різноманітних кодів суспільного, етнокультурного та індивідуального типів свідомості: вербального, поведінкового, міфологічно-ідеологічного, предметно-символічного. Для висвітлення смислу потрібне залучення широкого набору додаткових щодо значення мовної одиниці показників, семантичних конотацій, які лише у своїй сукупності дозволяють наблизитися до смислу. Лінгвокультурологічна інтерпретація смислів потребує звернення до різносубстратної інформації, у тому числі й орієнтацію на тексти традиційної культури, у яких закодовані асоціативні параметри та різного роду аперцепції, породжені традиційним мовним простором.

Процесуально окреслене розпізнавання смислів як відтворення національного мовного типу має власні механізми реалізації й передбачає включення комплексу чинників (фонові знання, історико-культурне тло, мовленнєвий досвід, чуття мови, лінгвокультурологічно орієнтовані пресупозиції та ін.)³³. Культуроправові смисли українського фольклору виходять далеко за межі лексичних значень ключових слів правової сфери (закон, наказ, кара, суд та ін.), зафіксованих народною творчістю, та реалізуються у вигляді лінгвокультурем

²⁷ *Философский энциклопедический словарь*, Москва 1983, с. 590.

²⁸ Е. Кубрякова, *Язык и знание*, Москва 2004, с. 316.

²⁹ Э. Сулейманова, *Понятие смысла в современной лингвистике*, Алма-Ата 1989, с. 31.

³⁰ В. Кононенко, *Українська лінгвокультурологія...*, с. 128.

³¹ А. Леонтьев, *Основы психолингвистики*, Москва 1997, с. 287.

³² Н. Алефиренко, *Лингвокультурология. Ценностно-смысловое пространство языка...*, с. 93.

³³ В. Кононенко, *Українська лінгвокультурологія...*, с. 73.

різних іпостасей і обсягів на базі необмеженої кількості текстів. Як накопичувальні елементи української культури, вербалізації правових смислів фольклору відтворюють параметри національного психотипу, відповідні ментефакти й становлять фрагмент етномовної картини світу. Тож вивчення культуроправових смислів народнопоетичного конструкту зорієнтоване не на окремий текст, а на гіпертекст, адже мережа гіпертексту забезпечує можливість гарантовано вловити культурні смисли, акумульовані мовою казок, пісень, дум, балад тощо. Антропометричність культуроправових смислів українського фольклору виявляється у їхній маніфестації крізь призму бачення певного явища носієм традиції. Саме через це навколо смислу групуються знання й когнітивні уявлення. Категорія смислу є характерологічною кваліфікацією концепту, оскільки когнітивні нашарування співвідносяться з елементами смислів. За смислом нерідко вбачається концепт. Когнітивна семантика послуговується категорією смислу з метою пізнання механізмів вербалізації об'єктів позамовної дійсності. Дослідники розглядають можливість паралельного використання таких двох суміжних понять когнітивної семантики, як концепт і смисл³⁴. У фольклорному матеріалі ці поняття не завжди співпадають: досить часто сукупність культуроправових смислів утворює певний концепт.

Базисом вивчення культуроправової інформативності народнопоетичних творів слугує скероване сприйняття правових смислів як об'єктів рецепції. Ідентифікація культуроправового смислу забезпечується фокусом інтенційності, роль якого полягає у фільтрації інформативного потоку, опрацьованого реципієнтом.

Культуроправовий смисл фольклорного тексту – вербалізація прямого чи прихованого (асоціативного) сигналу значення, співвідносного з буденним правовим досвідом носія певної культури. В українських народних казках, піснях, думах, баладах культуроправові смисли представлені цілою низкою вербальних проєкцій, одиницями різних рівнів мовної системи – словами, словосполученнями, сегментами текстів, тематичними групами текстів, гіпертекстовими структурами тощо. Сутність правової інформативності фольклору виявляється у здатності до оприявлення ядерних та периферійних культуроправових смислів, пов'язаних із об'єктом рецепції. Правові смисли, супровідні чи основні, закладені у мовне втілення переважної більшості фольклорних образів та колізій. Критерій культуроправової інформативності є запорукою розпізнавання відповідних смислів фольклорного масиву. При цьому інтенсивність та якість реалізації правової інформативності у текстах різних жанрів не є однаковою.

Таким чином, фольклорний конструкт увібрав кванти інформації, співвідносні з параметрами правової реальності, оскільки право є невід'ємною формою буття людини, органічно вплетеною у суспільні відносини, здатною

³⁴ Н. А ле ф и р е н к о, *Лингвокультурология. Ценностно-смысловое пространство языка...*, с. 135.

виступати ефективним засобом задоволення життєвих потреб та інтересів. Правова культура творців уснопоетичної традиції постала з сукупності матеріальних і духовних артефактів людської діяльності, відображених у системі знаків, символів, норм, які були сформовані у ході історичного розвитку різними поколіннями етноспільноти. Мова, як важливий компонент і знаряддя культури, що виконує комунікативну, гносеологічну, семіотичну, регулятивну, аксіологічну та інші функції, стала провідним засобом передачі зазначеного типу знання. Вербалізована текстами різних жанрів правова інформативність українського фольклору становить складне ментальне утворення, яке є частиною національної культури й характеризується низкою ознак, закорінених у наївно мовну та буденну правову свідомість носіїв традиції. Дослідження вербального підґрунтя ментально закорінених правових феноменів визначається потребами осягнення закодованих мовною системою світоглядних засад та ціннісних орієнтирів українців. Аналіз мовних знаків правової культури, представлених у фольклорних текстах, дозволяє унаочнити механізми вербалізації елементів первісних уявлень сфери становлення правотворчої та правозастосувальної практики, відкриває новий ракурс лінгвокультурологічного висвітлення суб'єктно-антропологічних і ментально-ціннісних основ права, сприяє виробленню типології вивчення широкого спектру фрагментів національної концептосфери.

Перспективи дослідження пов'язуються з подальшим осмисленням системи лінгвокультурних феноменів фольклорного тексту.

БІБЛІОГРАФІЯ

- Алефиренко Н., *Лінгвокультурологія. Цінностно-смысловое пространство языка*, Москва 2010.
- Великий тлумачний словник сучасної української мови, Київ 2005.
- Вороб'єв В., *Лінгвокультурологія*, Москва 2008.
- Данилюк Н., *Етнолінгвістичні дослідження у другій половині XX – на початку XXI століть і вивчення мови фольклору* [в:] „Українська мова”, № 3, 2008, с. 90–97.
- Данилюк Н., *Поетичне слово в українській народній пісні*, Луцьк 2010.
- Єрмоленко С., *Мова і українознавчий світогляд*, Київ 2007.
- Єрмоленко С., *Мовно-естетичні знаки української культури*, Київ 2009.
- Єрмоленко С., *Фольклор і літературна мова*, Київ 1987.
- Жайворонок В., *Етнолінгвістика в колі суміжних наук*, [в:] „Мовознавство”, № 5–6, 2004, с. 23–35.
- Жайворонок В., *Знаки української етнокультури. Словник-довідник*, Київ 2006.
- Жайворонок В., *Українська етнолінгвістика*, Київ 2007.
- Закувала зозуленька. *Антологія української народної творчості*, Київ 1989.
- Калинова сопілка. *Антологія української народної творчості*, Київ 1989.
- Кононенко В., *Мова і народна культура* [в:] „Мовознавство”, № 3, 2001, с. 62–69.
- Кононенко В., *Мова у контексті культури*, Івано-Франківськ 2008.

- Кононенко В., *Українська лінгвокультурологія*, Київ 2008.
- Кубрякова Е., Демьянков В., Панкрац Ю., Лузина Л., *Краткий словарь когнитивных терминов*, Москва 1997.
- Кубрякова Е., *Язык и знание*, Москва 2004.
- Леонтьев А., *Основы психолингвистики*, Москва 1997.
- Маслова В., *Лингвокультурология*, Москва 2001.
- Мацьків П., *Концептосфера Бог в українському мовному просторі*, Дрогобич 2007.
- Мацько Л., *Стилістика й історія української літературної мови у лінгводидактичному полі підготовки українських філологів* [в:] „Вісник Львівського університету”, Серія „Філологія”, № 50, 2010, с. 112–116.
- Мацько Л., *Українська мова у освітньому просторі*, Київ 2009.
- Мех Н., *Лінгвокультурологема „ЛОГОС” у науковій, релігійній та художній картинах світу*, Київ 2011.
- Мойсієнко А., *Мова як світ світів. Поетика текстових структур*, Умань 2008.
- Мойсієнко А., *Народна загадка в текстово-дискурсивному вимірі* [в:] „Українська мова”, № 3 (47), 2013, с. 39–44.
- Мойсієнко А., *Слово в аперцепційній системі поетичного тексту. Декодування Шевченкового вірша*, Київ 2006.
- Оссовецкий И., *Очерки по стилистике художественной речи*, Москва 1979.
- Постовалова В., *Картина мира в жизнедеятельности человека* [в:] *Роль человеческого фактора в языке: Язык и картина мира*, под. ред. Б. Серебренникова, Москва, 1988.
- Селіванова О., *Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми*, Полтава 2008.
- Сулейманова Э., *Понятие смысла в современной лингвистике*, Алма-Ата 1989.
- Тищенко О., *Обрядова семантика у слов'янському мовному просторі*, Київ 2000.
- Философский энциклопедический словарь*, Москва 1983.
- Хроленко О., *Основы лингвокультурологии*, Москва 2009.
- Jackendoff R., *Patterns in the Mind. Language and Human nature*, NewYork 1994.
- Miller G., Johnson-Laird P., *Language and perception*, Cambridge 1976.
- Fodor J., *The Language of Thought*, Cambridge 1975.

FOLK TEXTS AS A SOURCE OF CULTURAL AND LEGAL INFORMATION

The article is devoted to problems regarding the linguistic and cultural analysis of folklore. It has been proved that linguistic signs, related to the routine knowledge of order, the forms of its disruption and ways of restoring it, decipher ethnically determined parameters of certain categories, including legal subjectivity, legal consciousness and legal capacity that have been coded in folk poetic texts. The research focuses on the problems of linguistic culturological description of legal information in Ukrainian folk epic texts. The systematisation of theoretical notions that ground the necessity of cognitive and interpretative comprehension of a folk text, as an initial legal knowledge transmitter, has been carried out for the first time. The choice of the linguistic culturological method for the

analysis of the legal segment of oral folk creativity can be explained by the fact that culture, during its formation, is actualised in the form of folk discourses, represented by folktales, epic lyrical songs, ballads and other texts that reflect the intellect of the many generations who created and used them. Folk texts transmit elements of social knowledge, verbalise the codes of a nation's world view and become exclusive material for the philological study of various forms of ethnic and cultural experience. The perspectives of the investigation are based on the possibility to penetrate the legal sphere of sacral knowledge, coded in different Ukrainian folk genres, by means of a broad spectrum of language means.

Key words: language, conscience, culture, legal information, cognition, concept, Ukrainian folklore.